

Jaarverslag 2024

Maritiem Portal van Nederland en Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

Huygens Instituut – KNAW

Ook in 2024 steunden zo'n betrokken 30 deelnemers van het Maritiem Portal onze activiteiten. Al een groot aantal jaren is het Maritiem Portal van Nederland (maritiemportal.nl) het centrale platform voor de vele maritiem-historische organisaties en activiteiten in Nederland. De website heeft zich gevestigd als dé centrale 'toegangspoort' voor het zoeken naar maritiem-historische informatie. Tevens is het online maritiem-historische kenniscentrum de gesprekspartner voor maritiem-historische organisaties die informatie en kennis willen delen met het bredere publiek, onderzoekers en geïnteresseerden in maritieme geschiedenis, archeologie en erfgoed. Bezoekers wisten het platform in 2024 uitstekend te vinden. De belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek is groot en groeit nog steeds.

In 2019 is de projectfase van het Maritiem Portal afgerond. De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S.) en de [Vereeniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum](#) waren in de beginfase bereid om subsidies te verstrekken. Onder de vleugels van het [Huygens Instituut – KNAW](#) heeft het Maritiem Portal zich in de afgelopen jaren verder ontwikkeld. Samen met Het Scheepvaartmuseum (penvoerder), het Zuiderzeemuseum en het Maritiem Museum Rotterdam bouwt het Huygens Instituut vanaf 16 december 2021 mee aan een Netwerk Maritieme Bronnen dat ook andere projecten, databases en e-publicaties op maritiem gebied gaat samenbrengen. Het [Netwerk Maritieme Bronnen](#) ambieert maritieme bronnen nog beter digitaal beschikbaar te maken door ze onderling te koppelen.

Het Netwerk Maritieme Bronnen sluit nauw aan bij de laatste ontwikkelingen op het gebied van digitaal erfgoed. Het digitaal aanbieden van bronmateriaal is immers een blijvende taak voor alle organisaties die over maritieme gegevens beschikken. De overheid heeft voor digitaal erfgoed een overkoepelde strategie ontwikkeld: de [Nationale Strategie Digitaal Erfgoed](#). Het NMB werkt die strategie uit voor de maritieme erfgoedsector. Vier initiatiefnemers trekken de kar: [Het Scheepvaartmuseum](#), het [Zuiderzeemuseum](#), het [Maritiem Museum Rotterdam](#) en het [Huygens Instituut](#). Andere instellingen zijn van harte welkom om zich aan te sluiten! Het NMB vervangt op termijn de samenwerking binnen het Maritiem Portal en breidt die verder uit

Goede ontsluiting wordt steeds belangrijker en samenwerking is hiervoor onontbeerlijk. Het koppelen van maritieme bronnen vraagt om onderlinge afstemming en gezamenlijke oplossingen. Daarmee kan alle beschikbare informatie over een bepaald onderwerp bij elkaar worden gebracht, bijvoorbeeld alle gegevens over een schip, een persoon, een werf, een plaats, een thema enz. Het eigene van het NMB is de gezamenlijke ontsluiting en koppeling van maritieme gegevens van verschillende herkomst. Momenteel zijn die versnipperd in verschillende systemen (musea, archieven, registers, databases, bibliotheken e.d.). Om de gegevens te koppelen is het essentieel dat er gestandaardiseerde termen worden gebruikt. Denk aan thesauri, authority files, gecontroleerde woordenlijsten e.d. (ook wel ‘terminologiebronnen’ genoemd). Met linked-data-technologie kunnen vervolgens de koppelingen tussen gegevens worden gelegd.

Het NMB werkt aan een Linked Data-portaal als vervanger voor Maritiem Digitaal. Op die nieuwe website komen uiteindelijk maritieme erfgoedcollecties uit musea, bibliotheken en archieven samen. Ook kunnen wetenschappelijke maritiem-historische datasets getoond worden. Om dat voor elkaar te krijgen, moeten de instellingen zelf hun bronsystemen gereedmaken. In het netwerk kunnen we elkaar daarbij helpen.

Voortbouwend op het succes van het Maritiem Portal is deze intensieve samenwerking tussen erfgoedinstellingen en onderzoeksinstituten mogelijk geworden. Het Netwerk Maritieme Bronnen richt zich op alle organisaties die maritieme bronnen in huis hebben, zoals musea, archieven, beheerders van maritieme registers, onderzoekers, grote en kleine organisaties en vrijwilligersgroepen. Het netwerk is laagdrempelig en ook organisaties met weinig middelen of expertise kunnen deelnemen. Een dergelijk netwerk biedt allerlei voordelen voor de erfgoedsector én het wetenschappelijke onderzoek. Objecten zijn historische bronnen voor onderzoekers. Data uit wetenschappelijk onderzoek kunnen historische museale collecties verrijken. In onderling verband wordt relevante informatie getoond, waardoor nieuwe connecties tussen data zichtbaar worden. Onderzoek naar maritieme geschiedenis wordt zo gemakkelijker en nog meer interdisciplinair. Binnen het NMB werken we samen om onze online aanwezigheid te versterken. De belangstelling voor maritiem-historisch onderzoek zal hierdoor verder worden gestimuleerd en verbreed. Kwartiermaker Gerhard de Kok bericht op het Maritiem Portal over de voortgang van het [Netwerk](#).

Deelnemers Maritiem Portal

In 2024 waren circa dertig deelnemende organisaties aangesloten bij het Maritiem Portal (zie [hier](#) het actuele overzicht van de deelnemers. Nieuwe deelnemers blijven van harte welkom, want een breed draagvlak is de basisvoorwaarde voor het verder uitbouwen van het platform. Samen staan we sterker.

Statistieken en (social) media

Het Maritiem Portal wordt door een grote groep gebruikers bezocht. Er was ten opzichte van 2023 meer aandacht voor de blogs op het Maritiem Portal en voor de Nieuwe Maritieme Geschiedenis online. In 2024 was de meest gelezen blog die van [Jacob Haasnoot](#), LAMMEREN ONDER WOLVEN – Varen op leven en dood in WO II.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
gebruikers	18.379	25.029	22.604	19.974	18.598	18.348
paginaweergaven	45.103	54.135	48.936	44.906	41.407	44.924
NMGN views		2.052	3.190	5.447	7.415	12.939

Pageviews Maritiem Portal op basis van Google analytics. De extra grote stijging in 2020 werd veroorzaakt door het corona-effect en de lockdown. Het Maritiem Portal neemt als platform een centrale positie in binnen de maritiem-historische infrastructuur. NB Het Huygens Instituut houdt vanaf 2025 de statistieken niet meer bij via Google Analytics.

Het X-account [@MaritiemPortal](#) had op 31 december 2024 1.027 volgers. De afname kan worden verklaard door recente ontwikkelingen op X. In navolging van het KNAW-beleid in verband met recente ontwikkelingen is het Maritiem Portal in januari 2025 gestopt met X; dit account wordt niet meer actief beheerd. We gaan verder op [Bluesky](#), maar deze community moet weer helemaal opnieuw worden opgebouwd.

In 2018 zijn er ook pagina's Maritiem Portal aangemaakt op [LinkedIn](#) en op [Facebook](#). Deze accounts hebben eind 2024 respectievelijk 570 en 118 volgers, maar het berichtenbereik is een veelvoud hiervan.

Symposia Maritiem Portal/ de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

In 2024 werden twee bijeenkomsten gehouden. Op [3 mei](#) organiseerde het Maritiem Portal en de NMGN het vijftiende symposium met als thema: 'Maritieme cultuur'. We werden gastvrij ontvangen in het gebouw van het Muzee Scheveningen.

Vrouwen in zeevarende gemeenschappen

- Zelfstandige thuisblijvers
- Zorg voor het gezin
- Buitenshuis werkende vissersvrouwen en hun dochters

Van links naar rechts: Anita van Dissel, Sjors Stuurman, Gerhard de Kok, Henk Dessens, Anna van Velzen en Rammelt Daalder. Foto Rozemarijn Vlijm.

Op [1 november](#) vond het zestiende symposium van het Maritiem Portal/de NMGN plaats, dit keer weer in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis. We kijken terug op een zeer geslaagde bijeenkomst in een gastvrije omgeving: het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Het thema was Zeevarenden en hun thuisbasis.

De verslagen van alle symposia uit de periode 2016-2024 kunt u [hier](#) teruglezen. De symposia worden vormgegeven door de congrescommissie en de redactie van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland, met veel dank aan Els van Eijck van Heslinga die door haar deskundigheid, enthousiasme en uitgebreide netwerk steeds een centrale rol vervult bij het samenstellen van de symposiaprogramma's. Recent is besloten dat het bestuur van de

Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis ook een grotere bijdrage gaat leveren aan de invulling van het programma. De symposia bieden een mooie brede blik op de veelzijdigheid van de maritieme geschiedenis. Zij zijn in meerdere opzichten succesvol, want ze vervullen een netwerkfunctie, stimuleren tot meer onderling contact en het uitwisselen van kennis, en het ondernemen van gezamenlijke projecten.

Stuurgroep Governance en Werkgroep Content/Redactieteam

De website Maritiem Portal werd in 2016 ontworpen door Pien Steringa (Ontwerpbureau Diges, www.diges.nl) op geleide van Rik Hoekstra (Huygens Instituut - KNAW). Marja de Keuning (Huygens Instituut - KNAW) is aangesteld als webredacteur/projectleider per 1 maart 2016. De [Stuurgroep Governance](#) stond onder leiding van prof.dr. Jelle van Lottum (Huygens Instituut – KNAW). In september 2023 is de Stuurgroep Governance opgegaan in de Stuurgroep Netwerk Maritieme Bronnen.

Het redactieteam, bestaande uit Ron Brand (Maritiem Museum Rotterdam), Daniël Tuik en Marja de Keuning, was in 2024 verantwoordelijk voor de inhoud van de website.

In 2024 werden twee nieuwsbrieven, in april en september, verstuurd aan alle abonnees. De nieuwsbrieven staan [online](#). Belangstellenden kunnen zich gratis abonneren.

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland

Centraal op het Maritiem Portal staat de opbouw van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* (NMGN). Dit standaardwerk in vier delen is de opvolger van de *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* uit de jaren 1976-1978. Gepubliceerde hoofdstukken van de *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* zijn vanaf mei 2019 via het Maritiem Portal in Open Access toegankelijk voor een groot publiek.

De *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* biedt een nieuw overzicht van de maritieme geschiedenis en bevat de resultaten van de overvloedige vakliteratuur van de laatste veertig jaar. De tekst is rijkelijk voorzien van illustraties die veelal niet eerder gebruikt zijn. Ook worden in opdracht van de redactie tientallen kaarten getekend om situaties te verhelderen. In elk deel van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* wordt een afgebakende periode uit de Nederlandse maritieme geschiedenis behandeld.

[Uitgangspunt](#) is de ontwikkeling van de Nederlandse scheepvaart in en buiten Europa, waarbij de internationale context de nodige aandacht krijgt. Een ander belangrijk uitgangspunt is de ontwikkeling van goederen-, mensen- en ideeënstromen via het water door de eeuwen heen, die in veel opzichten bepalend is geweest voor de ontwikkeling van scheepstypen, navigatiemiddelen en handelsnetwerken. Dat geldt niet alleen voor de binnenvaart en de koopvaardij binnen en buiten Europa, maar ook voor de visserij (regionale en internationale vishandel) en de marine als beveiliging van handelsroutes. De centrale vraag is: hoe heeft de Nederlandse scheepvaart zich – in brede zin – vanaf de twaalfde eeuw ontwikkeld in relatie tot het vervoer van goederen en mensen over het water?

Maritieme geschiedenis en maritiem erfgoed staan volop in de wetenschappelijke en publieke belangstelling. In jaren 2019-2024 zijn er reeds [elf](#) fraai geïllustreerde hoofdstukken gepubliceerd. De sectoren maritieme cultuur (delen 1-4) en binnenvaart (delen 1-4) zijn voltooid. Door de nieuwsbrief en door nieuwsupdates zullen wij u op de hoogte houden van het verschijnen van nieuwe hoofdstukken. Totaal zullen er 23/24 hoofdstukken worden gepubliceerd, samen met een redactionele verantwoording en vier inleidingen per deel.

De auteurs van de *Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland* zijn zichtbaar op het [Maritiem Portal](#). Het maritiem-historische overzichtswerk zal uiteindelijk vier delen omvatten, met in totaal zo'n 1.600 pagina's, inclusief een zeer grote hoeveelheid illustraties. De planning is dat in december 2025 praktisch alle kopij door de redactie zal zijn ontvangen.

Een nieuwe MGN in 4 delen

- Opkomst van de rivier- en zeehandel (12^e t/m 16^e eeuw)
- De vaart in en buiten Europa (17^e en 18^e eeuw)
- Tijd van de grote zeevaart (1780 tot circa 1870)
- Mechanisering en schaalvergroting (circa 1870 tot nu)

Schematische opbouw Nieuwe MGN

Deel 1 (12 ^e - 16 ^e eeuw)	Deel 2 (17 ^e - 18 ^e eeuw)	Deel 3 (1780-1870)	Deel 4 (1870-heden)
Inleiding	Inleiding	Inleiding	Inleiding
Zeevaart	Koopvaardij binnen Europa	Koopvaardij binnen Europa	Koopvaardij binnen Europa
Koopvaardij	Koopvaardij buiten Europa	Koopvaardij buiten Europa	Koopvaardij buiten Europa
Cultuurhistorisch kader Marine	Cultuurhistorisch kader Marine	Cultuurhistorisch kader Marine	Cultuurhistorisch kader Marine
Visserij	Visserij	Visserij	Visserij
Zeevaart	Zeevaart	Zeevaart	Zeevaart
****	****	****	Offshore etc.

Universiteit Leiden, Universiteit om te ontdekken.

De opzet van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland.

Hoofdreductie:

Tekst : Henk den Heijer
 Beeld : Peter Sigmond (tot juni 2024) en vanaf juni 2024 Ron Brand
 Organisatie : Els van Eijck van Heslinga

Redactie afzonderlijke delen (horizontaal):

Deel I : Christiaan van Bochove
 Deel II : Els M. Jacobs
 Deel III : Anita van Dissel
 Deel IV : Wouter Heijveld en Anita van Dissel

Redactie scheepvaartsectoren (verticaal):

Cultuurhistorische katernen: Peter Sigmond
 Koopvaardij : Els M. Jacobs (buiten Europa) en Henk den Heijer (binnen Europa)
 Marine : Anita van Dissel
 Visserij : Christiaan van Bochove
 Binnenvaart : Henk Dessens
 Offshore : Wouter Heijveld

Beeldredactie: Peter Sigmond, Ron Brand, R Emmelt Daalder en Marja de Keuning.
 Redactiesecretaris/eindredacteur/projectcoördinator: Marja de Keuning (Huygens Instituut).

De [Samenwerkende Maritieme Fondsen](#) (Vereeniging de Prins Hendrik Stichting, Admiraal van Kinsbergenfonds, Vaderlandsch Fonds ter Aanmoediging van 's-Lands Zeedienst, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Stichting Ondersteuningsfonds N.I.S.S., Stichting Helden der Zee-Fonds 'Dorus Rijkers') waren bereid om subsidies te verstrekken.

Vergaderingen en nieuwsbrieven

In februari, juni en oktober 2024 vergaderde de redactie over de kopij van de NMGN. Diverse bijdragen werden door de redactie beoordeeld. Vervolgens werden de hoofdstukken door de eindredactie persklaar gemaakt. Het redactieproces is verdeeld in horizontale en verticale lijnen, zodat de aansluiting van de kopij per deel en per scheepssector is gewaarborgd. De hoofdredactie houdt de voortgang van de publicatie nauwlettend in de gaten.

Twee (interne) nieuwsbrieven (april en september) werden in 2024 gestuurd aan de ruim vijftig auteurs en redactieleden van de NMGN.

Maritiem Portal. Financieel overzicht 2024.

Toelichting: Het ontwikkelen en opzetten van het Maritiem Portal is geprojecteerd in de periode 2016-maart 2019, daarna is het project voortgezet onder de vleugels van Huygens Instituut. In 2024 bedroegen de inkomsten € 14.471. De kosten waren € 9.544. Het project verloopt volgens planning. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland. Financieel overzicht 2024.

Toelichting: Het opzetten en publiceren van de Nieuwe Maritieme Geschiedenis van Nederland is geprojecteerd in de periode 2016-2026. In 2016-2024 bedroegen de inkomsten € 280.500,00. De kosten waren € 221.217. Het project loopt enige vertraging op. In 2019-2024 zijn elf hoofdstukken gepubliceerd. Voor 2025 kunnen er nu al drie hoofdstukken persklaar worden gemaakt.